

Pääministeri Kalevi Sorsan Ruotsin TT:lle heinäkuussa -77 antama haastattelu

(Alkuperäinen TT:n Siirtolaisuusinstituutille toimittama haastattelu
lisätyinä väliotsikoilla)

HELSINGFORS (TT:s utsände) Finlands regering är oroad över den stora utvandringen till Sverige. Det omtalar statsminister Kalevi Sorsa i en TT-intervju. Enbart under årets första fem månader flyttade 6 500 finska medborgare till Sverige. Under 70-talets första år minskade utflyttningen för att på nytt öka under 1975 och 1976. Ökningen har fortsatt i år.

1954 års konvention om en fri nordisk arbetsmarknad har för Sveriges och Finlands del kompletterats i så måtto att flyttningarna mellan länderna skall gå via den offentliga arbetsförmedlingen. Det kan enligt Sorsa bli fråga om en skärpning av dessa regler för att begränsa utvandringen från Finland.

ARBETSLÖSHET

– Vi har för närvarande en ganska hög arbetslöshet, men emigrationen till Sverige löser inte de problemen, säger han. De som flyttar är ofta väl utbildade människor i sin bästa ålder. Vi skulle behöva dem för framtiden, men flertalet återvänder inte efter en flyttning till Sverige.

När passvånget inom Norden avskaffades 1954 och en fri nordisk arbetsmarknad samma år infördes, innebar det att flyttningar inom Norden kunde ske utan formaliteter. Pass och arbetstillstånd behövdes inte längre.

EGNA NATIONEN

Sorsa:

– Jag tror personligen att den fria rörligheten över gränserna är en bra sak för Norden, men en regering måste dock i första hand ta hänsyn till den egna nationens intressen. Och då tvingas vi konstatera att den fria nordiska arbetsmarknaden delvis varit till Finlands nackdel.

– Det finns platser i Finland varifrån så många utvandrat till Sverige att all samhällsaktivitet praktiskt taget upphört. Det har lett till stora problem. Detta gäller särskilt Lapplands län.

Sorsa medger att utflyttningen kan beröra bygder som skulle ha svårt att överleva även utan emigrationen till Sverige, men han betonar att avfolkningen, där den är oundviklig, måste ske i ett acceptabelt tempo. Annars blir svårigheterna enorma.

MÄNSKLIG FÖRLUST

– Men de som flyttar är inte enbart från småbruk och skogsbygder. De kommer också från tätorterna, och deras utflyttning är en ekonomisk förlust. Det blir också rent mänskliga förluster när vitala människor flyttar och lämnar bakom sig trakter som skulle behöva dem för att utvecklas, menar Sorsa.

Den främsta orsaken till emigrationen är att finländarna lockas av den högre

levnadsstandarden och de bättre arbetsmöjligheterna i Sverige. I mitten av 1970-talet fanns det ca 185 000 finska medborgare i Sverige.

MER BALANS

Om man dessutom beaktar de emigranter, som efter 1945 fått svenskt medborgarskap och den finska befolkningen i Tornedalen, kan den finska befolkningen i Sverige beräknas till över 300 000 människor. Man tror att det i slutet av århundradet skall finnas omkring en miljon människor i Sverige med finskt påbrå.

— Vi måste få en mera balanserad flyttning, säger Sorsa. Om inte det lyckas måste vi hitta acceptabla medel för att begränsa den önskade delen av denna rörlighet.

Statsministern påpekar att diskussioner fin pågår på tjänstemannaplanet och att det kan bli fråga om att flytta upp dem på regeringsnivå mellan de båda länderna.

Även om Kalevi Sorsa oroas av utflyttningens omfattning, ser han också fördelar med den:

FÖRKOVVAN

— Utvandringen kan i de enskilda fallen leda till att en människa förkovrar sig i språk och yrkeskunskaper. De kan vid återkomsten till Finland vara bättre rustade än när de for.

— Folken har också genom flyttningarna kommit varandra närmare. Det är ett faktum att svenskarna i dag är mera intresserade av Finland än någonsin tidigare. Det är inte så många år sedan som vi praktiskt taget saknade en svensk turism i Finland. I dag kommer mängder av svenskar för att lära känna landet.

AVTAL

Enbart under 1969-70 utvandrade 80 000 finska medborgare till Sverige. Utvandringen var så omfattande att Finlands befolk-

ning sjönk för första gången i fredstid. Sverige och Finland slöt då ett avtal som innebar att flyttningarna länderna emellan skulle gå via arbetsförmedlingarna.

— Avtalet hjälpte, säger Sorsa. Det medförde att upp till 65 proc av utflyttningen gick via förmedlingen. Men nu är siffran nere i 50-55 proc och det är inte tillfredsställande. Det kan därför bli fråga om att skärpa reglerna.

SMÅ FÖRETAG

— Det stora problemet är små svenska företag som går vid sidan om arbetsförmedlingen och rekryterar arbetskraft direkt i Finland. De stora företagen utgör i allmänhet inget problem. När de söker folk här anlitar de landets arbetsförmedlingar.

I Finland försöker man motverka utvandringen också genom att öka informationen till medborgarna om de möjligheter till arbete som finns i landet. Utvandringen har indirekt påverkat Finlands social- och lönepolitik.

— Vi försöker undanröja de motiv som ligger bakom utvandringen, förklarar Sorsa. Men det är inte så lätt för oss att förbättra välfärden så att den uppnår svensk nivå.

UNDERVISNING

— Vilka krav har ni på Sverige för de finska invandrarnas del?

— Viktigast är att de får sådan undervisning i svenska att de kan leva ett normalt liv i en främmande omgivning, svarar Sorsa. Hur situationen är i dag vet jag inte exakt, men tidigare var den i vart fall inte tillfredsställande. Inte bara de vuxna utan också barnen måste undervisas, de senare också i finska. Jag anser som skolpsykologerna att man måste ha goda kunskaper i sitt eget språk för att kunna behärska ett främmande.

MER SAMARBETE

I dag förekommer ett vidsträckt ekonomiskt utbyte mellan Finland och Sverige. En ganska ny företeelse är ett direkt produktionssamarbete över gränserna mellan finska och svenska företag.

– Vi ser gärna att detta samarbete utökas, framhåller Sorsa. Sedan jag besökt Sverige

1975 tillsatte länderna en gemensam kommitte för att utveckla det industriella samarbetet. För oss skulle det vara bättre att svenskt kapital flyttade in än att vår egen arbetskraft skall flytta ut. Intresset hos den svenska industrin för att etablera sig i Finland har också ökat.

Pääministeri Kalevi Sorsan lisälausunto 14.9. 1977 SIIRTOLAISUUS – MIGRATION aikakauslehdelle

Kuten haastattelusta havaitaan en puhunut lainkaan muuttoliikkeen rajoittamisesta "ei-toivotuilta" alueilta vaan muuttoliikkeen "ei-toivotun osan" rajoittamisesta. Kun haastattelu tapahtui vapaana keskusteluna, en siinä lähemmin eritellyt, mitä tarkoitin. Mielessäni olivat kuitenkin sen kaltaiset ihmisryhmät, joiden poismuutto esim. alan työvoimapulan vuoksi on kotiyhteiskunnalle erityisen haitallista, sekä sellaiset, joiden vastaanotto Ruotsissa syystä tai toisesta johtaa vaikeuksiin. Periaatteessa tulisivat tavoitteena olla tasapainoiset muuttovirrat, joista molemmat maat saisivat yhtäläisesti etua tai vähintäänkin sellaiset muuttovirrat, ettei niistä kummallekaan koituisi kohtuutonta vahinkoa.

Olen jälkikeskustelussa joutunut liikaakin kumoamaan tarkoituksia, joita rivien välistä on haluttu lukea. Minun mielessäni oli muuttoilmion rajoittaminen yhteiskuntamme kannalta hyväksyttäviin puitteisiin, ei muuton kahlitseminen hallinnollisin säädöksin. Hyväksyttäviä keinoja nähdäkseni ovat vakaan ansion takaavien työpaikkojen järjestäminen Suomessa, asumiseen liittyvien ongelmien ratkaisu sekä työpaikkailmapiiirin ja työskentelyolosuhteiden parantaminen. Nämä esiintyvät vastaanottamissani siirtolaiskirjeissä ylivoimaisesti useimmin muuton syinä, ei suinkaan Ruotsin korkeampi elintaso.

Työvoimaviranomaiset selvittelevät parhaillaan siirtolaisuuteen liittyviä ongelmia ja vaikuttamismahdollisuuksia, mutta mitään erityisiä uusia toimenpiteitä ei tiedäkseni ole valmisteilla. Sen sijaan hallituksen talouspolitiikka, uudistuksen alainen asuntopolitiikka ja yritysdemokratian valmistelu tähtäävät kaikkikin keskeisten "työntö"-syiden poistamiseen.

Omasta puolestani toivon, että Suomen ja Ruotsin teollisuuksien yhteistyö kehittyisi mahdollisimman nopeasti siihen suuntaan, että sen puitteissa avautuisi uusia työmahdollisuuksia rajan tältä puolelta. Olen käsittänyt, että Ruotsissakin on periaatteellista valmiutta suosia tällaista kehitystä – periaatteet olisi vain saatava siirretyksi käytäntöön.

Kalevi Sorsa